

A Fővárosi Törvényszék az Andrékó Kinstellár Ügyvédi Iroda (1054 Budapest, Széchenyi rkp. 3.) és a Dr. Mátyus Ádám Ügyvédi Iroda (lev. cím: Andrékó Kinstellár Ügyvédi Iroda 1054 Budapest, Széchenyi rkp. 3.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt Raiffeisen Bank Zrt. (1055 Budapest, Akadémia út 6.) I. rendű, a Wallacher Ügyvédi Iroda (ügyintéző: ügyvéd) által képviselt Erste Bank Hungary Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő utca 24-26.) II. rendű, az Oppenheim Ügyvédi Iroda (1053 Budapest, Károlyi Mihály utca 12.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt OTP Bank Nyrt. (1051 Budapest, Nádor utca 16.) III. rendű, a Kende, Molnár-Bíró, Katona Ügyvédi Társulás (1114 Budapest, Villányi út 47.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt UniCredit Bank Hungary Zrt. (1054 Budapest, Szabadság tér 5-6.) IV. rendű, a Morley Allen & Overy Iroda (1075 Budapest, Madách Imre út 13-14.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt CIB Bank Zrt. (1027 Budapest, Medve utca 4-14.) V. rendű, a Petrányi Dóra Ügyvédi Iroda (1053 Budapest, Károlyi Mihály utca 12.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt Budapest Bank Zrt. (1132 Budapest, Váci út 193.) VI. rendű, a Kende, Molnár-Bíró, Katona Ügyvédi Társulás (1114 Budapest, Villányi út 47.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt FHB Jelzálogbank Nyrt. (1082 Budapest, Ullői út 48.) VII. rendű, a Kende, Molnár-Bíró, Katona Ügyvédi Társulás (1114 Budapest, Villányi út 47.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt. (1122 Budapest, Pethényi köz 10.) VIII. rendű, a Kajtár Takács Hegymegi-Barakonyi Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda (1051 Budapest, Dorottya utca 6.; ügyintéző ügyvéd) által képviselt Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. (1095 Budapest, Lechner Ödön fasor 9.) IX. rendű, és a Brassola Bálint Ügyvédi Iroda (1124 Budapest, Nárcisz utca 52.; ügyintéző: ügyvéd) által képviselt MKB Bank Zrt. (1056 Budapest, Váci utca 38.) X. rendű felpereseknek a dr. Szamadó Tamás bírósági képviseleti irodavezető által képviselt Gazdasági Versenyhivatal (1054 Budapest, Alkotmány utca 5., Hiv. sz.: VJ 74/2011.) alperes ellen versenyfelügyeleti ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015. évi február hó 3. napján kelt 5.K.30.278/2014/99. számú ítélete ellen az I. rendű felperes által 102. és 108., a II. rendű felperes által 103., a III. rendű felperes által 112., a IV. rendű felperes által 104., az V. rendű felperes által 105., a VI. rendű felperes által 110., a VII. rendű felperes által 106., a VIII. rendű felperes által 107., a IX. rendű felperes által 113. és a X. rendű felperes által 109. és 111. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán a 2015. évi október hó 7. és 2016. évi

február hó 24. napján megtartott nyilvános tárgyalások alapján meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I.-VI. rendű és IX.-X. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek külön-külön 500.000 (azaz ötszázezer) – 500.000 (azaz ötszázezer) forint másodfokú perköltséget, míg a VII. és VIII. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül az alperesnek 100.000 (azaz egyszáz-ezer) – 100.000 (azaz egyszáz-ezer) forint másodfokú perköltséget fizessenek meg, ugyancsak külön-külön.

Kötelezi továbbá az I.-VI. rendű és IX.-X. rendű felpereseket külön-külön 2.500.000 (azaz kétmillió-ötszázezer) – 2.500.000 (azaz kétmillió-ötszázezer) forint, valamint a VII. rendű felperest 24.000 (azaz huszonnégyezer) forint, míg a VIII. rendű felperest 80.000 (azaz nyolcvanezer) forint fellebbezési illetéknek – az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására – az államnak való megfizetésére.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes a 2013. november 19. napján kelt VJ-74/2011. számú határozatában megállapította, hogy a felperesek, továbbá a perben nem álló Citibank és UCB eljárás alá vont vállalkozások 2011. szeptember 15. és 2012. január 30. napja között a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. § (2) bekezdés b) pontjának megsértésével a Tpv. 11. § (1) bekezdésében foglalt tilalomba ütközően, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 101. cikk (1) bekezdés b) pontjának megsértésével az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalomba ütközően egységes, folyamatos, komplex jogsértést valósítottak meg azáltal, hogy a hitelkiváltó hitelek nyújtásának korlátozása révén a fix árfolyamú végtörlesztések csökkentése érdekében összehangolták a stratégiájukat, melynek keretében üzleti titoknak minősülő információkat is megosztottak egymással. E jogsértés miatt az alperes az I. rendű felperessel szemben 583.600.000 forint, a II. rendű felperessel szemben 1.725.700.000 forint, a III. rendű felperessel szemben 3.922.400.000 forint, a IV. rendű felperessel szemben 306.300.000 forint, az V. rendű felperessel szemben 835.400.000 forint, a VI. rendű felperessel szemben 283.500.000 forint, a VIII. rendű felperessel szemben 1.000.000 forint, a IX. rendű felperessel szemben 983.300.000 forint, a X. rendű felperessel szemben 783.000.000 forint, a perben nem álló Citibankkal szemben 800.000 forint, az UCB-vel szemben 63.200.000 forint

versenyfelügyeleti bírságot szabott ki, míg a VII. rendű felperessel szemben a bírság kiszabását mellőzte. A határozat indokolásában az alperes bemutatta a versenyfelügyeleti eljárás megindításának és lefolytatásának körülményeit és az eljárás alá vontakat, elemezte az érintett piacot, majd feltárta a történeti tényállást. Részletezte az eljárás alá vontak álláspontját, kifejtette döntése jogi háttérét, a feltárt tények, körülmények jogi értékelését és az alkalmazott jogkövetkezmény indokait, illetve eljárási kérdésekre is kitért. Megállapította, hogy a vizsgált magatartás – azon túlmenően, hogy Magyarország teljes területét lefedte – az eljárás alá vontak tulajdonosi háttéréből, valamint a vizsgált termék jellegéből adódóan alkalmas volt arra, hogy hatást gyakoroljon a közös piaci verseny szerkezetére, ezért annak megítélése során szükséges volt az EUMSZ 101. cikkének alkalmazása is.

A határozat 121. pontjában felsorolt bizonyítékok alapján megállapította, hogy a 2011. szeptember 15-ei retail risk reggelin mindegyik felperes részt vett, míg a 123. pontban megjelölt bizonyítékokból arra a következtetésre jutott, hogy a 2011. október 3-ai retail risk reggelin a felperesek – a II. és VII. rendű felperesek kivételével – vettek részt. Érvelése szerint köztudomású tény, hogy egy bank középvezetője által tett nyilatkozat vagy részvétel alkalmas arra, hogy a reggeli többi résztvevője őt az adott bank képviselőjének tekintse formális meghatalmazás nélkül is. Megjegyezte, hogy a VII. rendű felperes kivételével egyetlen eljárás alá vont sem élt olyan tartalmú ellenbizonyítással, amely az adott résztvevő vonatkozásában a felettes egyetértésének hiányát, vagy a részvétel kifejezett megtiltását támasztaná alá. Rögzítette továbbá, hogy a találkozón történő passzív részvétel, vagy az október 3-ai reggeliről való távolmaradás nem jelenti a jogsértéstől történő elhatárolódást, ez az érv önmagában nem alkalmas a versenyjogi felelősség alól történő mentesülésre. A jogsértés szempontjából közömbös a résztvevők tudatossága is, ugyanis ilyen tényállási elemet a Tptv. 11. §-a nem tartalmaz.

A részletesen feltárt, a VI.4.1.pontban megjelölt bizonyítékok, így különösen T. T. e-mailje alapján megállapította, hogy a felperesek 2011. szeptember 15-én a hitelkiváltás intenzitásának csökkentését, ezáltal a hitelkiváltó hitelek nyújtásának korlátozását határozták el, melyet a végtörlesztési időszak alatt, 2012. január 30-ig következetesen érvényre kívántak juttatni. Abban állapodtak meg, hogy a hitelkiváltó termékek nyújtása terén nem bocsátkoznak egymással intenzív versenybe. Ezen elhatározást követően a II., III., V., VI. és IX. rendű felperesek felsőbb vezetői kétoldalú megbeszéléseken egyeztették egymással a követni kívánt stratégiájukat a refinanszírozás terén 2011. szeptember 15. és 2011. szeptember 29. között, majd az eljárás alá vont bankok – a II. és VII. rendű felperesek, valamint a Citibank kivételével – 2011. október 3-án döntően középvezetői szinten folytatták a stratégiai információk megosztását. A rendelkezésre álló számos irati bizonyíték alapján megállapította, hogy 2011. október 3-át követően az eljárás alá vont bankok egészen 2012. január 30-ig tartották magukat a végtörlesztés korlátozását célzó egységes, átfogó tervhez. A végtörlesztések korlátozását kamatemelés, hitelkiváltó termék korlátozott nyújtása, illetve a saját és az új ügyfelek közötti különbségtétel, valamint e három megoldás kombinációja révén érték el. Érvelése szerint nem alkalmas a versenyjogi felelősség hiányának a megállapítására az a körülmény, miszerint az eljárás alá vontak számára a tömeges hitelkiváltás veszteséget okozott, mert a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az eljárás alá vontak nem saját, autonóm üzleti döntésük alapján határozták el a hitelkiváltás

intenzitásának csökkentését, hanem a versenytársaikkal akarategyezségben jutottak erre a megoldásra. Leszögezte, hogy a felperesek által összehangolt stratégia kibocsátás-korlátozásnak minősül, amelyet a versenyjogi gyakorlat kökemény kartellnek tekint. E versenykorlátozás nem minősíthető jogszerűnek azon az alapon, hogy a bankok veszteségeket szenvedtek el, hiszen más bankok jó ügyfeleinek megszerzése mind rövid-, mind hosszútávon nyereséget indukál. A jogsértés súlyosságát mutatja, hogy az eljárás alá vontak annak ellenére következetesen végrehajtották a jogszerűtlen átfogó tervet, hogy a hatóság 2011. november 23-án versenyfelügyeleti eljárást indított velük szemben, valamint hogy a lakosság jóval nagyobb arányban igényelte volna a kiváltó hiteleket, mint azt a bankok ténylegesen nyújtották. A kibocsátás-korlátozás olyan jogsértés, amely közvetve a jogsértő vállalkozások vásárlói által fizetett árak emelkedéséhez vezet, míg további káros hatása, hogy a termékek minőségét és az innovációt is hátrányosan befolyásolja.

Az a tény, hogy az eljárás alá vontak nem mindegyike vett részt az egységes, komplex és folyamatos jogsértés minden elemében nem jelenti egyidejűleg azt, hogy az adott vállalkozással szemben nem állapítható meg a jogsértésért való felelősség.

A bírságkiszabás során a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa Elnökének 1/2012. Közleményét (a továbbiakban: Bírságközlemény) alkalmazta. A kifizetett közterhek érintett piacon elért forgalomból történő arányos levonása révén képzett összeg 4,5 hónapra jutó részét tekintette releváns forgalomnak, amelynek eljárás alá vontak szerinti pontos összegét a határozat I. sz. melléklete tartalmazza. Mérlegelte a jogsérelem súlyát, illetve figyelembe vette az egyéb súlyosító és enyhítő körülményeket is.

A felperesek – részletesen kifejtett indokaik alapján – kezdeményezték a határozat bírósági felülvizsgálatát, ennek keretében – jogsértés hiányában – a határozat hatályon kívül helyezését, illetve megváltoztatását és a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését, de legalább a terhükre kiszabott bírság mérséklését vagy mellőzését kérték. Kereseteikben anyagi és eljárási jogszabálysértésekre hivatkoztak.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította.

Ítélete indokolásában a 30/2014. (IX. 30.), a 39/1997. (VII. 1.) és a 7/2013. (III. 1.) AB határozatok felhívásával rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeknek a terhelt terhére való értékelésének tilalma – az ártatlanság vélelmének részeként – a versenyfelügyeleti ügyekben is köti a hatóságot, amely összhangban áll az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatával, illetve az Európai Bíróság felfogásával is. Ez azt jelenti, hogy a versenyjogi felelősséget megalapozó összes jelentős tény az alperesnek kell bizonyítania, azon tények pedig, amelyek valósága tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vontak javára veendő figyelembe. A bizonyítás során a hatóság közvetett bizonyítékokat, illetve a piac szerkezetére vonatkozó adatokat, számításokat, gazdasági modelleket, stb. is felhasználhat még akkor is, ha ez utóbbiak esetenként bizonytalan elemeket, illetve bizonyos fokú valószínűségi bizonyítást is magukban hordoznak. Az alperes által megállapított tényállás azonban nem alapulhat csak spekuláción és feltételezéseken, annak ellentmondásmentes bizonyítékokon kell nyugodnia.

Az eljárás alá vont vállalkozásoknak lehetőségük kell, hogy legyen az alperes megállapításaival szemben észrevételeik előadására, a bizonyítékaik bemutatására, az alperes következtetéseinek megcáfolására. Ennek alapján az eljáró bíróság feladata állást foglalni arról, hogy a hatóság a tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget tett-e, az eljárás alá vontak által vitatott tények valóságát bizonyítékokkal megfelelően alátámasztotta-e. A bizonyítékok bizonyító erejének meghatározása a bíró belső meggyőződésére van bízva, így annak a tisztességes eljárást kielégítő korlátja a bírónak a szabad mérlegelést illető számadási (indokolási) kötelezettsége. Kiemelte, hogy a bizonyítékokat a hatóság is szabadon értékeli, mérlegeli. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 2. § (3) bekezdésére, a Ket. 3. § (2) bekezdésének b) pontjára és a Ket. 50. § (6) bekezdésére utalással rámutatott, hogy a közigazgatási perben eljáró bíróságnak – ha a hatóság által rögzített tényállás okszerű, az ésszerűség és a logika követelményeinek megfelel – felülmérlegelésre nincsen lehetősége. Megállapította, hogy az alperes a határozatában részletesen ismertette és értékelte azt a – jellemzően a rajtaütés során beszerzett, ezért hitelesnek minősülő – több mint 100 bizonyítékot, amely megalapozza a felperesek jogsértésért való felelősségét.

Érvelése szerint a 2011. szeptember 15-ei reggeli ugyan nem kifejezett jogsértő céllal szerveződött, azonban annak a végtörlesztéssel kapcsolatos része már jogsértő célú volt. Önmagában is jelentős bizonyító erejűnek tekintette T. T. e-mailjét, amelyben az „Abban mindenki egyetértett, hogy a hitelek tömeges kiváltása a teljes szektorra nézve hátrányos, így próbáljuk ennek intenzitását minél alacsonyabban tartani” kitétel igazolja, hogy a felperesek nem csak „tudomásul vették” a változó jogszabályi környezetet, hanem kifejezetten elhatározták a hitelkiváltás intenzitásának csökkentését, vagyis az új jogszabály által előálló piaci helyzet blokkolását. Ezt erősíti a felperesek piaci stratégiája és F. L. jegyzete is. Mindezek cáfolatára nem alkalmasak a résztvevők utólagos ügyfélnyilatkozatai, hiszen nekik elemi érdekük, hogy az alperes ne állapítson meg jogsértést. A kartell-megállapodásnak nem előfeltétele, sokkal inkább következménye a kartellnek megfelelő piaci magatartás tanúsítása, ezért nincs jelentősége annak, hogy az I. rendű felperes 2011. szeptember 22-én hozott döntést a stratégiájáról.

Rögzítette, hogy az alperes – szem előtt tartva a Kúria Kfv.II.37.076/2012/28. számú ítéletében foglalt irányutatást – kirekesztette a bizonyítékok köréből az A. Zs. és F. L. nyilatkozatait tartalmazó meghallgatás jegyzőkönyvét, viszont így az A. Zs. nyilatkozatában foglaltakra a felperesek sem hivatkozhatnak álláspontjuk alátámasztása céljából.

Megítélése szerint az alperes nem sértette meg a felperesek eljárási jogait a védett tanú meghallgatásával kapcsolatban, mert a vallomást tartalmazó jegyzőkönyv kivonatát a felperesek utólag megismerhették, arra észrevételeket tehettek. A védett tanú előadását az alperes a rendelkezésre álló többi irati bizonyíték, így különösen T. T. e-mailjében, K. B. asztali naptárában és dr. K. T. e-mailjében foglaltakra figyelemmel értékelte. Az ügyfélnyilatkozatok beszerzését is jogszerűnek ítélte, figyelemmel arra is, hogy tartalmukat a felperesek megismerhették, azokra észrevételt tehettek.

Utalt arra, hogy nem alkalmas a kartell hiányának igazolására az, hogy a versenytársak a megállapodásuk ellenére kételkednek a többiek által tanúsítandó piaci magatartásban, mivel köztudomású tény, hogy a kartell-résztvevők nem mindegyike tartja be a kartell-

megállapodást; ezen alapul a versenyhatóságok engedékenységi politikája.

Indokolása szerint a határozatban megjelölt irati bizonyítékok okszerűen igazolják, hogy a felperesek az október 3-ai reggelit a szeptember 15-ei reggeli folytatásának tekintették, a találkozók célja, témája, tartalma, résztvevői köre is a folyamatosságot támasztják alá.

Megállapította, hogy az alperes a Horizontális Iránymutatás (a továbbiakban: Iránymutatás) szempontjai szerint értékelte az október 3-ai reggelin megosztott információkat. Ezen a bankok nem szerződési feltételeket osztottak meg egymással, hanem pl. a konkrét érdeklődőkre vonatkozó számadatokat és más egyéb szenzitív információkat, amelyek közzétételére sem a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény, sem egyéb jogszabály rendelkezése, de még a bankok közzétételi gyakorlata alapján sem kerülhet sor. A megosztott információk között stratégiaiak, illetve nem nyilvánosak is voltak, amelyek versenyjogi szempontból szenzitivék, ezért a megosztott információk alkalmasak voltak versenykorlátozó hatás kiváltására.

Kifejtette, hogy a versenyjogi gyakorlat nem követeli meg azt, hogy a megállapodást – cégjogi értelemben vett – képviseleti joggal rendelkező személyek hozzák létre, jogilag megfelelő formában. Az alperes a határozatában tételesen, egyedileg vizsgálta a résztvevők bankon belüli hierarchiában elfoglalt státuszát és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a reggeliken résztvevők magatartása betudható volt a munkáltatóiknak. Az érintett középvezetők felettesei éppen azon banki felsővezetők voltak, akik a stratégiai döntéseket meghozták. A banki felsővezetők a beosztottak által készített formalizált előterjesztések alapján hoznak üzleti döntést, ezért a bankok stratégiai döntéshozatala nem tekinthető a felsővezetők bankon belüli viszonylatban elszigetelt aktusának; a reggeliken résztvevő kockázatkezelők tevékeny részesei a bankok stratégiai döntéshozatalának. Számos irati bizonyítékot megjelölt a határozat, amelyek nemcsak azt igazolják, hogy a résztvevők megfelelő felhatalmazással rendelkeztek, hanem azt is, hogy a feletteseiknek beszámoltak a reggelikről, ily módon a felsővezetők a stratégiai döntések meghozatalakor már az ott elhangzottakra is figyelemmel voltak. A retail risk reggelik a felsővezetés tudtával és jóváhagyásával kerültek lebonyolításra, következésképpen a felperesek utóbb kifejezett elhatárolódás hiányában alappal nem hivatkozhatnak a reggelik kapcsán a tudomás hiányára.

Kiemelte, hogy a kétoldalú egyeztetések részleteit az alperes feltárta, azok megtörténtét, tartalmát korabeli irati bizonyítékok közvetlenül igazolják, melyek szerint az V. rendű felperes vezérigazgatója több versenytárs banki felsővezetőjével egyeztetéseket folytatott a követendő piaci stratégiáról. Az alperes továbbá részletesen feltárta és értékelte a kétoldalú egyeztetéseket bizonyító irati bizonyítékok hitelességét is. Hangsúlyozta, hogy a kétoldalú egyeztetések és a retail risk reggelik közötti kapcsolat nem vizsgálható mechanikusan, formálisan, csak azon az alapon, hogy a kétoldalú egyeztetésekről szóló irati bizonyítékokban nem történik említés a reggelikről. A két esemény közötti okszerű kapcsolatot az egyeztetések időpontja, tartalma, az október 3-ai reggelin megosztott információk és a bankok ténylegesen követett piaci magatartása megteremtik. Az a tény, hogy a kétoldalú egyeztetésekről számot adó iratok nem utalnak a szeptember 15-ei reggelire a reggeli jogsértő volta hiányának igazolására nem alkalmas.

Kiemelte, hogy T. S. meghallgatásának elmaradása nem eredményezte a tőle származó e-mail bizonyítékok köréből történő kirekesztését, mivel a korabeli bizonyíték hitelessége megállapítható volt, a manipuláltság gyanúja nem volt megalapozott, miután az e-maillal azonos tartalmú volt a belső előterjesztés is, amelyet az V. rendű felperes szervezeti egysége készített. Ezen, rajtaütésen talált, korabeli irati bizonyítékkal szemben mindössze a felperesek tagadó nyilatkozata állt.

Utalt arra, hogy a IX. rendű felperes esetében az a körülmény, hogy a kétoldalú találkozók időpontjában már volt nyilvános stratégiája nem alkalmas a felelősség alóli mentesülésre, mivel a kétoldalú egyeztetés másik résztvevője, az V. rendű felperes esetében viszont ekkor még nem volt stratégia, és a kétoldalú találkozók nem különálló jogsértések, hanem az egységes, folyamatos, összetett jogsértés egy mozzanatát képezik.

Az Európai Bíróság gyakorlata és a Kúria Kfv.II.37.076/2012/28. számú ítélete alapján rámutatott arra, hogy az egységes, folyamatos jogsértés körében az átfogó terv mentén kell a jogsértést bizonyítani, és nem az egyes magatartásokat kell külön-külön jogsértőnek minősíteni. Annak van jelentősége, hogy a folyamatos magatartás egy átfogó, egységes tervnek a részeként valósult meg; közös cél érdekében működtek együtt az érintett vállalkozások. Az átfogó terv bizonyításával a felperesek mindazon magatartása, amely az átfogó terv megvalósítását célozta vagy ilyen hatással járt az egységes, folyamatos, komplex jogsértés részét képezi, az átfogó terv bizonyítottsága esetén a felperesek a jogsértés egészéért felelősségre vonhatók. Az egységes, folyamatos, komplex jogsértés esetében nem feltétel, hogy minden vállalkozás azonosan vegyen részt a közös cél megvalósításában; a jogsértés megvalósulhat úgy is, hogy egyes alkalmakkor az adott vállalkozás nem vesz részt, de ez a passzivitása nem a jogsértéstől való elhatárolódásból fakadt.

Álláspontja szerint a felperesek terhére rótt átfogó terv megállapítása nem maradt az általánosság szintjén, a terv konkrét akarategyezségeen alapult, az alperes egyértelműen rögzítette, hogy annak alapján a felperesek piaci magatartása a hitelkiváltó hitelek nyújtásának korlátozását célozta. Utalt arra, hogy a jogsértés megállapításának nem feltétele, hogy a kibocsátás-korlátozás egyedi mechanizmusában megállapodjanak a felperesek, ilyen mechanizmust az alperes nem is rótt a terükre. Nem volt jelentősége annak, hogy az alperes által megállapított célt más eszközökkel is el lehetett volna érni, nem feltétlenül a felperesek piaci magatartásának összehangolása révén. A megalapozott tényállás alapján a valóságban a felperesek a céljukat a piaci magatartásuk összehangolásával érték el, és az ügy eldöntésekor kizárólag ennek volt jelentősége.

Hangsúlyozta, hogy nem az alperes ragadta ki a szeptember 15-ei és az október 3-ai reggelit a legitim retail risk reggelik sorozatából, ezeket a felperesek maguk emelték ki azáltal, hogy rendkívüli módon eltértek a legitim napirendtől és jogsértő átfogó tervet határoztak el.

Utalt arra, hogy a végtörlesztési törvényjavaslat 2011. szeptember 16-án került benyújtásra, ugyanakkor – a sajtóhírek szerint – a törvényjavaslat lényegi tartalmát már nyilvánosságra hozták, arról az eljárás alá vontaknak 2011. szeptember 15-én reggel már tudomásuk volt, csak annak részletei nem voltak még ismertek.

Megítélése szerint az alperes részletesen bemutatta és értékelte, hogy az egyes felperesek esetében miben látta a kartellnek megfelelő piaci magatartás tanúsítását. A THM emelkedése alátámasztja, hogy a felperesek rosszabb feltételek mellett nyújtották a hiteltermékeket,

miközben a fogyasztók nagyobb arányban igényeltek volna kiváltó hiteleket, mint ahogy azokat a felperesek ténylegesen nyújtották. A PSZÁF adatai igazolják, hogy minimálisan 6000 kárt szenvedett fogyasztóról volt szó.

Az I. rendű felperes által követett stratégiával kapcsolatban leszögezte, hogy konkrét irati bizonyíték igazolja (Cs. Cs. e-mailje a vezérigazgató-helyettesnek), hogy a reggeli résztvevője beszámolt a felsővezetésnek a reggeli tartalmáról, ezért megalapozottan nem hivatkozhat autonóm döntésre, amikor a jogsértő reggeli tartalmát kifejezetten becsatornáztatta a döntéshozatali folyamatba. Ezen belső ülésen ugyan felmerültek versenyző javaslatok is, de a kartelljogsértés nemcsak a versenykorlátozás tényleges végrehajtása esetén állapítható meg, ráadásul a felperes végül a reaktív stratégia mellett döntött.

A II. rendű felperes – perbeli nyilatkozata szerint – mint az egyik legjelentősebb devizahitel állománnyal rendelkező bank, – noha képes lett volna – mégsem törekedett arra, hogy minél több devizahitelét törlesszék az ügyfelek, mivel az közvetlen és azonnali veszteséget okozott számára, amellyel lényegében elismerte, hogy korlátozottan vett részt a refinanszírozásban. Tény továbbá, hogy reklámozása a végtörlesztési időszakban kimutathatóan visszaesett. Hangsúlyozta, hogy esetében az alperes a szankció meghatározása során kifejezetten értékelte azt, hogy az október 3-ai reggelin nem vett részt.

Érvelése szerint a III. rendű felperes által követett piaci magatartás nem minősült proaktívnak, kifejezett irati bizonyíték (Cs. S. és T. S. e-mailben rögzített kommunikációja) támasztja alá, hogy képes lett volna intenzív versenyre.

A IV. rendű felperes vonatkozásában az alperes a határozata 507. pontjában részletesen elemezte, értékelte azt a felperesi előadást, mely szerint piaci stratégiáját autonóm módon alakította ki és aktív ügyfélszerzés jellemezte. Az a tény, hogy a IV. rendű felperes a retail risk reggeliket követően hozta meg a stratégiai döntését nem alkalmas a jogsértés hiányának megállapítására, mivel éppen a reggeliken elhangzottak alapján döntött az aktív ügyfélszerző magatartás mellett, azt nem tudta igazolni, hogy a stratégiaalkotása a reggeliktől függetlenül alakult. A gyakorlatban számos példa van arra, hogy valamely kartelltag a megállapodást megszegi és a többi résztvevő kartellbe tömörülését kihasználva próbál piacot szerezni. Az ilyen magatartás azonban – amennyiben nem társul kifejezett elhatárolódással – nem alkalmas a kartellt megszegő vállalkozás felelősségének kizárására, hiszen éppen a többi kartelltag magatartásáról tudva, őket mintegy félrevezetve nem hajtja végre a megállapodást. Okszerűen ezért nem vonható le az a következtetés, hogy piaci magatartása autonóm üzleti döntés eredménye, illetve hogy nem lett volna részese a kartellnek.

Az V. rendű felperes tekintetében utalt arra, hogy a végtörlesztési törvény hatályba lépése előtt nemcsak egy, hanem több hitelterméke is igénybe vehető volt hitelkiváltásra. Ezek kamatát – az irati bizonyítékok szerint – megemelte, termékeinek elérhetőségét szűkítette, és csak a nem lakáscélú hitel kiváltására alkalmas hiteltermék esetében történt kamatcsökkentés.

Megállapította, hogy a VI. rendű felperes kétszer is emelt kamatot, különbséget tett a régi és az új ügyfeleknek nyújtott kondíciók között, valamint az átlagosnál magasabb jövedelmű ügyfeleket részesítette előnyben; a refinanszírozásban korlátozottan vett részt, amit K. B. október 3-ai e-mailje is alátámaszt.

A VII. rendű felperes esetében a bizonyítékok azt igazolták, hogy a szeptember 15-ei

jogsértő tartalmú reggelinek résztvevője volt, és kifejezett tudomása volt az október 3-ai reggeliről. Nem proaktív módon, de részt vett a végtörlesztéshez kapcsolódó refinanszírozásban, amelyet azon fogyasztók száma is bizonyít, akik a VII. rendű felperesi csoporthoz köthetően elutasításra kerültek. A VII. rendű felperes ezzel szemben semmivel sem igazolta, hogy aktív stratégiát folytatva, nyilvánosan szakított volna a szeptember 15-ei találkozón elhatározott átfogó tervvel.

A VIII. rendű felperes – tévesen – összemosta a jogsértéstől történő elhatárolódást és a kartell-megállapodás végrehajtásának hiányát. Hangsúlyozta, hogy az alperes a bírságkiszabás során enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy a refinanszírozásban proaktív módon vett részt. Ugyanakkor megállapította, hogy a VIII. rendű felperes nem azért tanúsított proaktív piaci magatartást, mert megszüntette a kartellben való részvételét, hanem azért, mert a többi résztvevő korlátozó stratégiájának tudatában folytatott aktív ügyfélszerző tevékenységet.

A IX. rendű felperes kapcsán az alperes számos bizonyítékkal igazolta, hogy a retail risk reggeliken elhangzottakat a felperesek valójában nem tekintették érdektelennek. A kartell nem szakadt meg, és az egyes elemekben részt nem vevő kartelltagok bizonyíthatóan tudomással bírtak az október 3-ai reggeliről, a kétoldalú egyeztetéseket pedig ésszerűen előre láthatták. A rendelkezésre álló bizonyítékok alátámasztották, hogy kamatot ugyan nem emelt, azonban a saját és az új ügyfelek között különbségtételt alkalmazott a hitelkiváltó hitelek nyújtása terén, valamint a reklámozását is visszafogta, ezért korlátozottan vett részt a végtörlesztéshez kapcsolódó refinanszírozásban. Érvelése szerint az ellentétes ügyfélnyilatkozatainak kisebb bizonyító ereje van. A 2012. évi adózott eredménye alapján a második legnyereségesebb banknak minősült, jelentős összegű osztalékot fizetett, ezért megalapozatlan az az érve, miszerint nem volt képes intenzív versenyre. Amennyiben valóban agresszíven kívánta volna más bankok ügyfeleit megszerezni, akkor szolgáltatásának reklámozása lett volna az ésszerű lépés, amelynek hiányát irati bizonyítékok igazolják.

A X. rendű felperes sem a többi banktól függetlenül alakította ki a stratégiáját, hiszen a jogsértő találkozókon részt vett, az október 3-ai reggelit kifejezetten ő szervezte meg, és piaci magatartása megfelelt a szeptember 15-ei reggelin elhatározott átfogó tervnek. Az a körülmény, hogy az általa bevezetett új hiteltermék kapcsán az üzleti döntését szeptember 27-én hozta meg nem nem alkalmas a felelősség alóli mentesülésére, mivel nem zárható ki megalapozottan, hogy éppen a reggelin elhangzott információk birtokában döntött úgy, hogy kitart a korábban meghozott, de még nem publikált stratégiája mellett. Egy decemberi jegybanki döntés szeptemberben nem látható előre, így az objektíve nem is kalkulálható. A sajtóban – október 3-án és az azt követő napokban – megjelent információkkal a határozat egyébként részletesen foglalkozott, azokkal összevetette a reggelin megosztott információkat, következtetéseit pedig a határozata 474-475. pontjaiban részletezte. A dolgozói túlórák száma nem indokolja a felperes hitelkiváltó hitelek terén tanúsított piaci stratégiájának visszafogottságát, hiszen a fix árfolyamú végtörlesztés idején a fogyasztók nagy része saját forrásból és nem hitelkiváltó hitel révén élt a végtörlesztés lehetőségével. A a reklámozással kapcsolatos piaci magatartását a reggeliken elhangzottak tudatában határozhatta meg.

A közigazgatási perbeli bizonyítás kapcsán a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 336/A. § (2) bekezdésére, a Pp. 324. § (1) bekezdésére, valamint a Pp. 164. § (1) bekezdésére hivatkozással kifejtette, hogy a bizonyítási teher megfordításához az szükséges, hogy a felperes kellő bizonyítékokkal alátámasztva, vagyis megalapozottan vitassa a határozat megállapításait, de legalább valószínűsítse, hogy az alperes a tényfeltárási kötelezettségének nem, vagy nem teljes körűen tett eleget, a felajánlott bizonyítást indokolatlanul mellőzte, az igazolt tényeket nem vonta be értékelési körébe. Ezáltal pedig nyilvánvalóvá kell tennie, hogy a határozati tényállás, vagy annak egy része nem valóság, azaz megalapozatlan.

Megítélése szerint az alperes a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján okszerű, az ésszerűség és a logika követelményeinek megfelelő tényállást rögzített, és helytállóan állapította meg a jogsértés elkövetését. Határozatában – a Ket. 72. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének is eleget téve – számot adott a bizonyítékokat értékelő-mérlegelő tevékenységéről. A felperesek védekezését – beleértve az általuk becsatolt és hivatkozott dokumentumokat – teljes körűen értékelte, e tekintetben sem sértette meg a tényállás-tisztázási és indokolási kötelezettségét.

Rögzítette, hogy a Tpv. 65/A. § (1) bekezdése alapján rajtaütést nemcsak az ügyfélnél lehet foganatosítani, hanem bármely helyszínen, így az intézkedés azon az alapon nem minősülhet jogszabálysértőnek, hogy a VI. rendű felperes az üzleti helyiségeiben tartott rajtaütés foganatosításakor még nem volt eljárás alá vont vállalkozás. Utalt e körben a Fővárosi Bíróság 3.Gpk.42.033/2011/4. számú végzésében foglaltakra, mely kiterjedt a VI. rendű felperes székházából elhozott iratokra.

Leszögezte, hogy a felperesek semmilyen elfogadható magyarázatot nem adtak arra, hogy versenytársakként, a versenyjogi szabályok betartása mellett milyen jellegű együttműködést folytattak, folytathattak akár a reggelik keretében, akár a felső vezetői szintű kétoldalú találkozóiokon. Az eljárás alá vontaknak érdekében állt a kibocsátás korlátozása, magatartásukra az átfogó terv érdekében történő összejátszáson túl egyéb ésszerű magyarázat nem volt. A bizonyítékok alapján a felperesek részéről a párhuzamos magatartás folytatása kizárható volt; nem lehet párhuzamos magatartásról, csupán összehangolt magatartásról beszélni, ha egy bizonyos magatartás tanúsítása előtt az érintett vállalkozások közvetlen találkozókat szerveznek, azon részt vesznek, ott az árak kialakításáról, jövőbeni magatartásuk lehetséges módzatairól tárgyalnak. A kapacitáskorlátok, illetve az anyabankok korlátozott tőkejuttatása nem képezi a jogsértés ésszerű magyarázatát, hiszen a kapacitáskorlátok olyan mértéke nem bizonyított, amely azt igazolná, hogy a bankok tevékenysége ellehetetlenült volna, amennyiben aktív ügyfélszerző stratégiába kezdenek. Emellett irati bizonyítékok támasztják alá, hogy a jó hiteladósok megszerzése nem veszteséget, hanem nyereséget generált volna. A felperesek által felhívott uniós gyakorlat sem azon esetekre vonatkozik, amikor a kartell résztvevői konkrét piaci magatartásuk tanúsítása előtt, illetve ezen döntéshozatali folyamat során találkoznak, ahol elhatározzák kibocsátásuk korlátozását, valamint versenytársaikat üzleti titoknak minősülő információkról informálják. A jogsértő tartalmú találkozó(ko)n való részvétel, továbbá az elhangzottaktól való elhatárolódás hiánya az érintettek terhére esik, ezért irreleváns a per eldöntése szempontjából, hogy bármely felperes piaci magatartása a megállapodástól függetlenül, annak hiányában is, a piaci szükségszerűség folytán alakult volna a megállapodásban

foglaltak szerint. Álláspontja szerint a felperesek felelőssége körében nincs jelentősége annak sem, hogy az általuk tanúsított piaci magatartás racionális-e, és magán hordozza-e bizonyos mértékben a versengés jegyeit, mivel a kartell szükségszerűen az abban résztvevők számára számszerűsíthető előnyökkel jár, annak révén magasabb profit érhető el, ezért ez már önmagában is racionális lépés a piaci szereplőktől.

Hangsúlyozta, hogy a vizsgált piaci magatartások versenyjogi értékelése a jogszabályok értelmezésével eldönthető jogkérdés, nem pedig szakkérdés, ezért szakértő kirendelésére nem volt szükség. A III. rendű felperes megrendelésére készült magánszakértői vélemény az alperesi megállapítások helyességét – sem a vizsgált piaci magatartások versenyjogi értékelése kapcsán, sem az érintett piac kérdésében – nem tudta megingatni. Az alperes a magánszakvéleményben foglaltak megalapozottságával kapcsolatban ésszerű kétségeket támasztott, kifogásait a 75. és 82. sorszámú előkészítő irataiban kimerítően részletezte, és külön bemutatta – az üzleti titkot képező adatokra is figyelemmel – a regressziós számítások tartalmi hibáit. A II. rendű felperes szakértői bizonyítási indítványával összefüggésben hangsúlyozta, hogy az olyan kérdéskörre vonatkozott, amely irreleváns az alperesi határozat felülvizsgálata szempontjából.

A bírság körében kiemelte, hogy az alperesnek a Tpv. 78. § (3) bekezdésében írtak szerint mérlegelnie kell, ennek folyamatáról és eredményéről pedig a határozatában számot is kell adnia. Emellett figyelembe veheti a Bírságközleményt is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára. Rögzítette, hogy a bíróság nincs kötve a Bírságközleményhez, az alperes által alkalmazott matematikai számításokhoz, mivel a bírósági felülvizsgálat jogszerűségi, ezáltal a jogszabályoknak való megfeleléségi vizsgálatot jelent. Az alperes döntésének jogszerűsége nem a számítások helyességén, hanem azon múlik, hogy a Tpv. 78. §-a szerinti mérlegelési, és az azzal összefüggő indokolási kötelezettségét teljesítette-e. Hangsúlyozta, hogy csak és kizárólag a releváns piaci forgalom vonható értékelési körbe, és az egyes vállalkozások terhére rótt bírság esetén a kartellben való részvételi idejük alatt ténylegesen megállapítható értékekből kell kiindulni a bírságalap meghatározásánál. Az ármeghatározó, illetve piacfelosztó kartell esetén sem a piaci részesedés megállapításának, sem magának az érintett piac meghatározásának nincs különösebb relevanciája.

Megállapította, hogy az alperes a bírságösszegeket a bírságalap, és az egyes bírságkiszabási körülményekre adott súlyozási pontok figyelembe vételével számította ki. Megítélése szerint a felperesek terhére rótt kartell tárgyát nemcsak a kiváltó forintHITELEK, hanem a deviza jelzálogHITELEK is képezték, mivel a hitelkiváltás intenzitásának csökkentése révén próbálták a portfóliójuk szinten tartását elérni. Megjegyezte, hogy az alperesnek a felperesek egyedi termékeinek elemzését nem kellett elvégeznie, illetve a helyettesíthetőség kérdését nem kellett vizsgálnia egy olyan kartellügyben, amelyben az érintett piac meghatározásának a csekély jelentőség megállapítása szempontjából nem volt relevanciája. Egyebekben a piac meghatározása nem szak-, hanem jogkérdés, ezért szakértő kirendelésére e körben sem volt szükség. Mindemellett a III. rendű felperes előadásaként figyelembe vett magánszakvéleményben foglaltak megalapozottságával összefüggésben az alperes ésszerű kétségeket támasztott, míg a II. rendű felperes a perszakértő kirendelését egy olyan kérdés cáfolatára kérte, amelyre vonatkozó megállapítást az alperesi határozat egyáltalán nem

tartalmaz, ezért e tekintetben is indokolatlan volt a szakértő kirendelése.

Hangsúlyozta továbbá, hogy az alperes nem a teljes 2011. évi bevételt, hanem annak 4,5 hónapra jutó részét tekintette releváns forgalomnak, valamint hogy a bírságközlemény alkalmazásával a releváns forgalom meghatározása eleve kisebb bírságot eredményezett, mintha az alperes a Tpvt. 78. §-át vette volna alapul.

A határozatban foglaltakkal egyetértve leszögezte, hogy az alperes minden felperes esetében számba vette a releváns enyhítő és súlyosító körülményeket, azokat súlyuknak, nyomatékuknak megfelelően értékelte, a mérlegelés szempontjairól, ennek folyamatáról és eredményéről a döntés indokolásában számot is adott. Ennélfogva a bírság mellőzésére, illetve a bírságösszegek csökkentésére nem látott jogszerű lehetőséget.

Részletesen kitért az egyes felperesek bírság összegével kapcsolatos kifogásaira. E körben az I. és II. rendű felperesek vonatkozásában hangsúlyozta, hogy a VII. rendű felperes bírságolásának hiányát nem kifogásolhatják, e tekintetben keresetösségi joguk sem áll fenn. Az alperesnek a kiszabott bírság összegét egyedileg kell mérlegelnie, és nem más ügyfelek bírságához kellett arányosítania, ezért az egyenlő elbánás elvének sérelme sem valósult meg. Kiemelte, hogy az alperes bizonyította a jogsértés piaci hatását; a felperesek ténylegesen végrehajtották a jogsértést. Leszögezte, hogy az ismételt jogsértés megállapításához nem szükséges az azonos tényállás és az sem, hogy a kezdeményezett jogorvoslati eljárásban a közigazgatási perben eljáró bíróság jogerős ítélete már rendelkezésre álljon. A II. rendű felperes kifogásai kapcsán rámutatott arra, hogy az alperes a verseny veszélyeztetése körében a felperesek veszteségeit a releváns forgalom meghatározása, valamint a viszonyulás a jogsértéshez kategóriában hangsúlyosan vette figyelembe a felperesek javára. Az alperes nem „veszteségversenyt” várt el a bankoktól, hiszen a végtörleszteni kívánó ügyfelek jelentős hányada jó hitelesnek számított, következésképpen az ő megszerzésük nem veszteséget, hanem nyereséget indukált volna, azonban az ilyen típusú verseny szükségszerűen azzal is járt, hogy valamennyi bank jó ügyfeleiért is megindult volna a versenytársak közötti harc, amely kockázatot a felperesek a kartelljogsértésük révén lényegében a minimálisra szorították. E körben további, a II. rendű felperes javára figyelembe vehető körülmény nem volt azonosítható. A III. rendű felperes érvelését illetően rögzítette, hogy a fogyasztói kár abban állt, hogy a fogyasztók nem jutottak hozzá a termékhez, azaz nem tudtak hitelkiváltó hitel útján végtörleszteni. Ez a kár azzal tetőzött, hogy az ide tartozó fogyasztók nem szabadultak az adósságcsapdából. A IV. rendű felperes érvelésére is utalva hangsúlyozta, hogy az alperesnek a hatályos jogszabályok és a joggyakorlat alapján sincsen olyan kötelezettsége, hogy az adott jogsértés kapcsán feltárja a bekövetkezett tényleges fogyasztói kárt. Az állami intézkedés sokkhatás jellegét az alperes a külső tényezők körében a III. rendű felperes javára is figyelembe vette, míg a III. rendű felperes versenyjogi megfelelési programjának enyhítő körülményként történő figyelmen kívül hagyását a határozatában részletesen, helyesen megindokolta. Megállapította, hogy az V. rendű felperes nem igazolta, hogy proaktív stratégiát folytatott volna, a rendelkezésre álló bizonyítékok éppen ennek ellenkezőjét támasztják alá. A VI. rendű felperes vonatkozásában kiemelte, hogy a határozat nem azt róta fel neki, hogy 2011. november 23-án nem hagyott fel a jogsértéssel, hanem azt, hogy a hatóság eljárás-indítása ellenére részt vett az átfogó terv végrehajtásában. Ugyanakkor a kiváltó hitelek iránti igény nagyságát nem értékelte a terhére. Rögzítette, hogy a felperesek együttes piaci részesedése hozzávetőlegesen a

bankszektor túlnyomó többségét lefedte, ezért az általuk létrehozott kartell hatása nem minősült csekély jelentőségűnek. A csekély jelentőség vizsgálatakor nem a kartelltagok egyedi, hanem együttes piaci részesedése az irányadó. Megállapította, hogy az, hogy a releváns forgalom 4,5 hónapnyi bevételre történő arányosítása során a naptári éven belüli forgalom ingadozásának figyelmen kívül hagyása torzításhoz vezetett, konkrét adatokkal alá nem támasztott. A jogsértés idejeként figyelembe vett időtartam a IX. rendű felperes esetében nem volt csökkenthető, a rendelkezésre álló bizonyítékok szerint ugyanis egészen 2012. január 30-ig korlátozott piaci stratégiát folytatott, a kartelltól nem határolódott el.

Mindezekén túl megállapította, hogy az eljárás jogsértő kiterjesztésére nem került sor. A vizsgálói jelentésben és az előzetes álláspontban rögzítettek ugyanis nem kötik a hatóságot, az eltérés tekintetében kifejezett indokolási kötelezettsége sincsen, ezen kívül a felperesek a közigazgatási eljárásban, és a perben is részletesen kifejtették érveiket.

Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére irányuló felperesi kérelmeket elutasította, egyrészt azért, mert az lényegében annak megállapíttatására irányult, hogy az alperes eljárása az uniós jogba ütközik, másrészt pedig azért, mert a feltett kérdések a Pp. 335/A. § (1) bekezdésébe ütköző tiltott keresetváltoztatásnak minősültek.

A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet kereseti kérelmüknek megfelelő megváltoztatását, illetve hatályon kívül helyezését kérték. A korábban előadott eljárási- és anyagi jogi kifogásaikat megismételve vitatták a jogsértés elkövetését, erre figyelemmel az alperes ténybeli- és jogi megállapításainak, következtetéseinek jogszerűségét, továbbá a bírságkiszabás törvényességét. Állították, hogy nem került sor tiltott keresetváltoztatásra. Álláspontjuk szerint az alperes nem bizonyította, hogy a reggeliken a bankok kompetens képviselői vettek részt, illetve, hogy a résztvevők továbbították volna a döntéshozók felé az ott elhangzottakat. Az alperes nem igazolta a reggelik általa megjelölt célját, illetve az ott történeteket, és nem értékelte a felperesek tényleges magatartását, követett stratégiáját sem. Mindezzért elhatárolódási kötelezettségük sem volt. Az – esetenként amúgy is aggályosan beszerzett – egyes bizonyítékokat egyoldalúan értékelte, az általuk hivatkozott, javukra szóló bizonyítékokat, felajánlott bizonyítási indítványait indokolás nélkül mellőzte. Ennélfogva pusztán feltételezésekre alapította azt a megállapítását, hogy egységes, folyamatos, komplex versenyjogsértést valósítottak meg. Az érintett piac téves meghatározása folytán jogsértő a bírságalap meghatározása, a bírságösszeg mérlegelésénél elmaradt az enyhítő körülmények kellő súllyal való értékelése, ugyanakkor az alperes egyes figyelembe nem vehető körülményeket is a terhükre értékelt.

Az I. rendű felperes kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 339/B. §-át az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikkének (1) bekezdésébe ütközően alkalmazva járt el; a közigazgatási bíróság nem hivatkozhat a felülmérlegelés tilalmára, nem alkalmazhatja a Pp. 339/B. §-ából következő felülvizsgálati korlátokat. Az elsőfokú bíróság eljárása formális jellegű volt, amely nem felel meg az Egyezmény szerinti teljes körű, érdemi felülvizsgálatnak. Kifogásolta, hogy az alperes nem értékelte a helyszíni rajtaütés során lefoglalt iratokat, így különösen azokat, amelyek bizonyítják, hogy munkavállalója,

Cs. Cs. nem kötött kartellmegállapodást, továbbá azt a döntés-előkészítő prezentációt, amely igazolja, hogy az aktív piacszerző hitelkihelyezéshez szükséges tőke hiánya miatt kényszerűségből döntöttek a választott stratégia mellett. A 2011. szeptember 22-én tartott management ülésen Cs. Cs. részt vett ugyan, azonban sem a 2011. szeptember 15-ei reggelit, sem az állítólagos megállapodást nem hozta szóba, azzal ellentétben, az átváltási árfolyamok terén való versenyző magatartást javasolt. Állította, hogy az alperes nem tárt fel bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy T. T. e-mailjének továbbításán túl a bankon belül téma lett volna a 2011. szeptember 15-ei reggeli, illetve hogy a felső vezetés T. T. e-mailjéről egyáltalán tudomást szerzett volna, vagy a két reggelin történekről nekik Cs. Cs. beszámolt volna. Az alperes elmulasztotta értékelni a 2011. szeptember 22-ei management board ülésről készült jegyzőkönyvet és a döntés-előkészítő iratokat, amelyek alátámasztják, hogy csak 2011. szeptember 22-én hozott döntést a stratégiájáról. Bizonyítatlan és iratellenes továbbá az az ítéleti megállapítás is, hogy Cs. Cs. a „jogsértő reggeli tartalmát kifejezetten becsatornázták a döntéshozatali folyamatba”. A portfolio.hu internetes oldalon megjelent cikkel kapcsolatban állította, hogy mind a veszteségcsökkenés, mind az arra adandó egyedüli ésszerű lépés, azaz a hitelkiháltások szintjének alacsonyan tartása már a reggelit megelőzően a sajtóban tárgyalt téma volt. Hivatkozása szerint sem dr. O. Á. nyilatkozata, sem az FHB belső ellenőrének válasza nem tartalmaz még csak utalást sem a kibocsátás-korlátozásra, illetve arra, hogy értelmezésük szerint ilyen tartalmú elhatározás született volna a 2011. szeptember 15-ei reggelin. Iratellenes az az állítás, hogy árazási információt osztott volna meg az október 3-ai reggeli kapcsán. A piaci magatartását önállóan határozta el, ezért magatartása kizárólag párhuzamos magatartásként értékelhető, amely magatartás piaci szükségszerűség volt. A bírságkiszabás okszerűtlen; a releváns forgalmat kizárólag a hitelkiháltó hitelek alapján kellett volna kiszámolni.

A II. rendű felperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött valamennyi kereseti kérelmének tárgyában, a bizonyítási teherről és a bizonyítandó tényekről adott tájékoztatása csak formális volt, az ítélet indokolása nem felel meg a pártatlan és tisztességes eljárás követelményének. Sérelmezte, hogy K. B. – mentő bizonyítékként hivatkozott – e-mailjeit csak a perben, és nem a határozatában mérlegelte az alperes, de az érintett piac tekintetében is lényegében módosította a határozatát, ennek ellenére okfejtését átvette az elsőfokú bíróság. T. T. e-mailjének több értelmezése is lehet, ezért az nem alkalmas a megállapodás létének, a reggeli valós eseményeinek bizonyítására. Az alperes nem bizonyította a kockázatkezelők megállapodás megkötésére vonatkozó mandátumát, nem tárt fel a bankok végtörlesztés során követendő stratégiáira vonatkozó döntéseit. Kifogásolta V. Z. nyilatkozatának a bizonyítékok köréből való kizárását. Állította, hogy a retail risk reggeli rendezvénysorozat célja az új jogszabályok kockázatkezelési szempontból releváns rendelkezéseinek a megvitatása volt. A végtörlesztés kérdése a napirenden nem szerepelt, az elhangzottakról a résztvevők többsége nem számolt be a feletteseinek, egyebekben – jogszabály hiányában – bármilyen magatartás-egyeztetés is irreális lett volna. Az október 3-ai reggeli nem egy átfogó versenykorlátozó tervbe illeszkedett, a kockázatkezelők a végtörlesztés számukra releváns aspektusairól konzultáltak. Állította, hogy a kétoldali találkozók semmilyen stratégiai információt nem osztottak meg. O. Á. nyilatkozatát egy utólag konstruált bizonyítéknak tartotta, a Citibank nyilatkozatát pedig az alperes

félreértelmezte. F. L. jegyzetével kapcsolatban kiemelte, hogy amennyiben az adatok közlése nem volt jogsértő, akkor az egy nem jogsértő eszmecseréhez kapcsolódott. Mindezt igazolja K. B. teljes bizonytalanságot kifejező e-mailje is. Hangsúlyozta, hogy a gazdasági ésszerűség jegyében cselekedett, független módon alakítva a piaci stratégiáját. Az érintett piac körében előadta, hogy a megállapodás nem korlátozhatta a versenyt az új devizahitelek piacán. Önmagában az, hogy egy megállapodás esetleg más piacon is éreztetheti a hatását nem vezethet annak megállapítására, hogy ezen elkülönült piacokon is jogsértést követtek el a felperesek. Kifogásolta a bírság alapösszegének meghatározását, a verseny veszélyeztetettségének és a jogsértés piaci hatásának értékelését, a végtörlesztési törvénnyel okozott veszteség mértékét; egyébként pedig a bírság mértéke diszkriminatív a többi felperessel szemben kiszabott összeghez képest. Álláspontja szerint a jelen eljárás és a MIF ügy tárgya között azonosság nincs, ez utóbbi jogerős befejezéséig a marasztalás sem biztos.

A III. rendű felperes álláspontja szerint az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolja, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 177. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettsége ellenére nem rendelt ki szakértőt versengő piaci magatartásának bizonyítására, illetve az érintett piac alapjául szolgáló tények meghatározására, amely utóbbi a bírságszámítás alapja. Ezen kívül az alperes az állítólagos jogellenes megállapodás végrehajtását semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá; ezt önmagában nem igazolja a – piaci racionalitásból fakadó – kamatemelés ténye. Kúriai ítéletet idézve állította, hogy a magánszakértői vélemény előterjesztésével megfordult a bizonyítási teher, ezért nem lehet hivatkozni a felülmérlegelés tilalmára, és nincs helye a Pp. 339/B. §-a szerinti korlát alkalmazásának. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítás körében a legtöbb esetben az életszerűség tesztjét vette figyelembe. Álláspontja szerint a retail risk reggelik versenyjogi szempontból semlegesek, mivel azon nem a bankok delegáltjai, illetve a nevükben cselekvésre feljogosított személyek vettek részt, a feltárt bizonyítékok nem támasztják alá az alperes és az elsőfokú bíróság megállapításait, ahogyan a kétoldalú egyeztetésekkel kapcsolatban rögzítettek is bizonytalanok. Sem T. T., sem K. B. nem tájékoztatták a felettesieket a kifogásolt megállapodásról, kamatdöntései autonóm piaci magatartást tükröztek, melyek a versengő piaci racionalitáson alapultak. Állította, hogy F. L. jegyzeteiben semmilyen átfogó tervre való utalás nincs, míg T. T. e-mailje annak kontextusából kiragadva lett értékelve. Hangsúlyozta, hogy nem fogta vissza a végtörlesztést, hanem rendkívüli munkavégzést rendelt el, a piacon a legtovább kínált forint hiteleket, nem diszkriminálta a saját és idegen ügyfeleket a hitelnyújtás során. Utalt arra, hogy a 2011. szeptember 15-ei találkozó időpontjában a végtörlesztéssel kapcsolatos végleges törvényszöveg még nem volt ismert, illetve 2011. október 3-án már kialakította a stratégiáját a hitelkiváltó hitelek vonatkozásában. Az F. L. jegyzetében és belső e-mailjében szereplő adatok nem stratégiai információk voltak és nem is jövőbeni piaci magatartásra vonatkoztak, továbbá a védett tanú is megerősítette, hogy a megbeszéléseken a bankok stratégiájára vonatkozó információ nem hangzott el. A bírságmeghatározás jogszabálysértő; az állítólagos jogsértés időtartama legfeljebb a két találkozó közötti 18 nap lehetett volna, megalapozatlan az ingatlanfedezetű jelzáloghitelek egységes piacának érintett piacként való azonosítása, jogszabálysértő a MIF ügy értékelése a jogsértés ismétlődése tekintetében a két ügy különbözőségére tekintettel, nem megalapozott súlyosító körülményként figyelembe venni a hiteltermék bizalmi jellegét.

Hangsúlyozta, hogy versengő magatartást tanúsított, illetve, hogy a jogsértés nem volt alkalmas a bankok közötti verseny korlátozására, továbbá, hogy az alperes nem vette kellő nyomatékkal figyelembe az állami intézkedés sokkhatás jellegét. Fellebbezéséhez az elsőfokú ítélet indokolására reagáló kiegészítő szakvéleményt csatolt.

A IV. rendű felperes sérelmezte a bizonyítékok ésszerűbb értékelésének alátámasztására vonatkozó bizonyítékainak, bizonyítási indítványainak indokolás nélküli mellőzését, különösen legfontosabb tanújának, J. D. kockázatkezelő meghallgatásának elvezetését. Hangsúlyozta, hogy J. D. távozott a szeptember 15-ei találkozóról, J. D. nem szerepelt T. T. e-mailjének címzetti listáján, így nem is tudott a végtörlesztés korlátozására irányuló állítólagos tervhez csatlakozni, és ezért arról sem tudott, hogy attól el kellene határolódnia. Állítása szerint F. L. és K. B. nyilatkozata, összefoglalója igazolja, hogy mindvégig új ügyfelek szerzését célzó üzletpolitikát folytatott, amelyet nem befolyásoltak a retail risk reggeliken és a T. T. e-mailjében elhangzottak. A meglévő ügyfeleinek megtartása mellett proaktív, ügyfélszerzésre irányuló, autonóm üzleti stratégiára alapozott. Előadta, hogy az október 3-án tartott találkozón J. D. nem, hanem egy alacsonyabb szintű beosztott vett részt, azonban egyiküknek sem volt tudomása arról, hogy pontosan mi a találkozó témája. Álláspontja szerint T. T. e-mailjén kívül más bizonyíték nem támasztja alá a versenykorlátozó megállapodás megkötését és átfogó terv létrejöttét, az e körben felhívott bizonyítékok nem alkalmasak az állítólagos jogsértés igazolására, illetve azt számos ügyfélnyilatkozat és tanúvallomás cáfolja, mint például dr. K. T. nyilatkozata, amelyet sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság nem vett figyelembe. A bíróság körében a felróhatóság kapcsán állította, hogy vonatkozásában 0 pontot indokolt adni, míg a jogsértésben való szerepet illetően 5 pont megállapítása indokolt, valamint kérte a bíróság alapból az államilag támogatott jelzáloghitelek elhagyását. A többi felperessel egyezően megalapozatlannak tartotta a MIF ügyben megállapított jogsértés figyelembevételét.

Az V. rendű felperes érvelése szerint iratellenesen rögzítette az elsőfokú ítélet azt, hogy a végtörlesztési törvény hatályba lépése előtt több hitelterméke is igénybe vehető volt hitelkiváltásra, illetve a forintHITEK kamatainak bármely irányú megváltoztatásával kapcsolatban az alperes jogszerűen nem is tehetett volna megállapítást. Kifogásolta, hogy az alperes figyelmen kívül hagyott minden, a T. T. e-mailjében megjelölt állítást cáfoló bizonyítékot. Állította, hogy a védett tanúval összefüggésben súlyosan sérült a védelemhez való joga, már az adatok zárt kezelésének indokoltságát is aggályosnak tartotta. Az október 3-ai reggelivel kapcsolatban kifogásolta a jegyzetben szereplő információk nem publikus minősítését. Az alperes elmulasztotta a szándékegység fennállásának, míg az elsőfokú bíróság annak vizsgálatát, hogy létezik-e ésszerűbb értékelése a bizonyítékoknak. Figyelmen kívül maradt az a körülmény, hogy a rögzített és a szerződés szerinti árfolyam közötti jelentős különbség miatt minden hitelkiváltással egyenesen arányosan nőtt a bank vesztesége. Álláspontja szerint a kétoldalú találkozók körülményeinek, illetve tartalmának kellő mértékű feltárására sem került sor. A bíróság mellőzése, illetve csökkentése iránti kérelme körében a korábban előadott érveire utalt vissza.

A VI. rendű felperes állítása szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Pp. 206. § (1)

bekezdéséből fakadó kötelezettségének, az ítéletből nem olvasható ki a Pp. 339/B. §-a szerinti mérlegelés elvégzése, valamint sérült a Pp. 221. §-a szerinti indokolási kötelezettség is. Szintén lényeges eljárási hiba, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítványát indokolás nélkül mellőzte. Téves a felülmérlegelési tilalomra való hivatkozás is. Hangsúlyozta, hogy az egységes, folyamatos és komplex jogsértés megállapítására kizárólag más összefüggő magyarázat hiányában kerülhetett volna sor, ezért részletesen elemezni kellett volna a ténylegesen tanúsított magatartásokat, hogy azok egységesen megfeleltek-e az állítólagos átfogó tervnek. Álláspontja szerint nem teljesültek a kőkemény kartell megállapításának törvényi feltételei. Kiemelte, hogy nem bizonyított a kibocsátáskorlátozás; van alternatív magyarázat a felek viselkedésére. Nem megalapozott az érintett piac meghatározása és a bírsággkalkuláció sem, mert a fogyasztók oldalán bekövetkezett kár tényleges bizonyítása nem történt meg, a vizsgált magatartás teljes időtartama nem képezhetné a jogsértés részét. Nem bizonyított továbbá, hogy a kétoldalú egyeztetéseken kik, milyen beosztásban vettek részt, illetve hogy azokra valóban sor került-e, valamint téves volt az első kategóriába sorolása.

A VII. rendű felperes állította, hogy a szeptember 15-ei találkozón nem állapodtak meg olyan egységes tervben, amelynek célja a hitelkiváltás intenzitásának csökkentése révén a végtörlesztések korlátozása volt. Annak megvitatása pedig, hogy a fix árfolyamú végtörlesztés jelentős veszteségeket okoz a bankszektornak, nem minősülhet versenyellenes magatartásnak. T. T. a tanúvallomásában megerősítette, hogy az e-mailjében szereplő kifogásolt mondat csak a megbeszélés után küldött üzenetben szereplő vélemény, amely a szeptember 15-ei megbeszélésen nem hangzott el. Ezt támasztja alá K. B. e-mailje is. Mindezt elhatárolódási kötelezettsége nem állt fenn. Kiemelte, hogy a bankok eltérő, és piaci folyamatokkal indokolt magatartást tanúsítottak a szeptember 15-ei reggeli után. A hitelkiváltásra két terméket is kínált, valamint az október 6-ai kamatkorrekciót a kamatkedvezmények átstrukturálásával hajtotta végre oly módon, hogy a szeptember 29-én bevezetett alaptermékének kedvezmények nélküli alapárát változatlanul tartotta. A végtörlesztési időszakban kifejezetten fokozta a hitelezési aktivitását, a többszörösére növelte a hitelfolyósítás volumenét. Állította, hogy a bank vezetése megtiltotta D. Z. október 3-ai találkozón való részvételét, az ott elhangzottakról információt nem kapott, ezért nem volt szükséges az attól való nyilvános elhatárolódás sem. Hivatkozása szerint a versenyellenes célú találkozóról való tudomás önmagában nem alapoz meg felelősséget. Kifogásolta, hogy sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe az általa becsatolt – a végtörlesztés során magas intenzitású hitelezési tevékenység végzését igazoló – statisztikai adatokat, valamint a számára kedvező, K. B. által írt levelet.

A VIII. rendű felperes a szeptember 15-ei találkozót illetően a VII. rendű felperessel egyező előadást tett. Hangsúlyozta, hogy az aktív ügyfélszerzési stratégia az üzletpolitikájának – a többi bank előtt is ismert – meghatározó eleme, új belépőként nem volt érdeke semmilyen piackorlátozásban való részvétel, kezdettől fogva versenyző magatartást folytatott. Sérelmezte az általa becsatolt igazgatósági előterjesztés értékelését. Az októberi reggelihez kapcsolódó állítólagos információcsere számára semmilyen újdonsággal, az üzleti magatartás versenyellenes torzításával nem bírt. A többi felperessel kifejezett módon

közölte, hogy a piacra belépni, illetve ott versenyezni kíván, amelyet tudomásul vettek, ezért ezt egyértelmű elhatárolódásként kellett volna értékelni. A VII. rendű felpereshez hasonlóan kifogásolta, hogy sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a számára kedvező, K. B. által írt levelet.

A IX. rendű felperes a 2011. szeptember 15-ei retail risk reggelivel kapcsolatban a keresetlevelében foglaltakat felhíva hangsúlyozta, hogy a résztvevők nem állapodtak meg a refinanszírozó forinthitelek kibocsátását korlátozó átfogó tervben, míg az október 3-ai reggelivel összefüggésben sérelmezte, hogy az alperes nem indokolta meg, mely adatokat, információkat és miért tekintett stratégiaiainak, valamint miért azonosította a stratégiai információk körét az üzleti titok körével. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság félreértelmezte a Pp. 339/B. §-át, valamint a Pp. 336/A. § (2) bekezdését. Állította, hogy nem vett részt jogellenes kétoldalú egyeztetésen, illetve kiemelte, hogy magatartása nem korlátozta, hanem fokozta a versenyt. A bíróság összege körében hangsúlyozta, hogy a számításnál csak a releváns forgalomból lehet kiindulni, kifogásolta az általa hivatkozott piacdefiníció és számítási hiba vizsgálatának mellőzését. Vitatta továbbá a hátrányára értékelt ismétlődést.

A X. rendű felperes – a korábbi előadásaira visszautalva – állította, hogy az alperes nem tárta fel kellő mértékben a tényállást, a bizonyítékokat logikailag ellentmondó módon értékelte, illetve mérlegelte. Álláspontja szerint nincs alátámasztva a versenykorlátozó megállapodás és átfogó terv létrejötte a 2011. szeptember 15-ei reggeli kapcsán; nem bizonyított az október 3-ai találkozó jogsértő volta; nem került meghatározásra az a zsinórmérték, amelyhez képest a felperesek piaci magatartása versenykorlátozó volt; nincs bizonyítva, hogy az állítólagos megállapodás és átfogó terv hiányában a bankok egyáltalán képesek lettek volna intenzívebb verseny tanúsítására a végtörlesztés időszakában; nem nyert bizonyítást az érintett piac rendkívül tág meghatározása sem. Maga is indítványozta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Táblázatba foglalva bemutatta, hogy a felperesek a fellebbezéseikben túlterjeszkedtek a kereseti kérelmeiken. Állította, hogy a felperesek lényegében megismételték az elsőfokú eljárásban előadottakat, kizárólag a III. rendű felperes esetében szerepelt újszerű előadás. A felperesek fellebbezési érveire részletesen reagálva fenntartotta a határozatában kifejtetteket, míg a III. rendű felperes vonatkozásában részletesen kitért a szakértői bizonyítás mellőzésének indokaira, illetve a III. rendű felperes által csatolt kiegészítő szakvélemény irrelevanciájára, a szakvélemény módszertani, formai és tartalmi hibáira is. Előadta, hogy a MIF ügyben hozott ítéletében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a felperesek keresetét elutasította. Előadta továbbá, hogy a Vj/96/2010. számú ügyben hozott alperesi határozat felülvizsgálata tárgyában indult perben a közigazgatási bíróság megkeresésére adott válaszában az Európai Bizottság rögzítette, hogy a „vállalkozások árakkal és mennyiségekkel kapcsolatos jövőbeni magatartására vonatkozó egyedi információk cseréjét cél szerinti versenykorlátozásnak tekinti a Bizottság”.

A felperesek fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Törvényszék az alperesi határozat jogszerűségét elbíráló elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § (3) bekezdése szerint eljárva, a felperesek fellebbezéseinek és az alperes ellenkérelmének korlátai között vizsgálta. Ennek eredményeként megállapította, hogy a felperesek a fellebbezéseikben lényegében az elsőfokú eljárásban már előadottakat ismételték meg, és az elsőfokú bíróság részéről teljes körűen értékelteken túl nem adtak elő olyan új tény, körülményt, továbbá olyan javukra értékelhető okfejtést, valamint maguk sem hivatkoztak a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglalt olyan okra, amelynek következtében az elsőfokú bíróság minden tekintetben jogszerű ítéletének a megváltoztatására, avagy hatályon kívül helyezésére és a fellebbezésük kedvező elbírálására kerülhetett volna sor. Az elsőfokú bíróság valamennyi kereseti kérelmet kimerítő részletességgel megvizsgált, értékelt és indokolt, a Pp. 206. §-ában foglaltaknak megfelelő, a rendelkezésre álló peradatokból levont jogi következtetései minden tekintetben helytállóak és okszerűek; a rendelkezésre álló peradatok és bizonyítékok egyenként és a maguk összességében való értékelésével és meggyőződése szerinti elbírálásával helyesen megállapított tényállásból okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a felperesek keresetei alaptalanok, ezért azok nem teljesíthetőek. Döntésével, a keresetek elutasításával és annak indokolásával a másodfokú bíróság maradéktalanul egyetért, ezért azt nem ismétli meg. A felperesek fellebbezéseiben foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság a következőket emeli ki:

A Ket. 50. §-a alapján az alperes kötelessége a tényállás tisztázása, illetve a bizonyítás lefolytatása, azonban a Pp. 324. § (1) bekezdése értelmében a közigazgatási perben is érvényesül a Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt azon általános perrendi szabály, miszerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el, melynek következtében a felpereseknek kell igazolniuk azt, hogy az alperes határozata jogsértő. A Pp. 336/A. § (2) bekezdése alapján a bizonyítási teher csak akkor fordul meg, ha a felperesek alappal cáfolják az alperes által megállapított tényállást, vagy annak egyes elemeit, azaz legalábbis valószínűsítik, hogy az alperes nem, vagy nem megfelelően tárta fel az ügyben irányadó tényállást. A felperesek a perben nem vitatták az alperes által felkutatott, a határozata alapjául szolgáló elektronikus levelek és egyéb iratok, dokumentumok meglétét. A felperesek ezen bizonyítékok alperes által megállapított értelmezését kifogásolták, az abban foglaltaknak tulajdonítottak más tartalmat. Mindez nem tényállási hiányosság, hanem a bizonyítékok értékelésének kérdése. A felperesek állításaikkal tehát nem az alperes által feltárt tényállás valóságát, hanem a feltárt tények, bizonyítékok minősítését, az azokból levont következtetéseket vitatták. Céljuk az alperes által kiemelt szövegrészek újraértékelése és saját álláspontjuk elfogadtatása volt. Ez azonban nem lehet alapja a bizonyítási teher megfordításának, ezért helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor – alappal cáfoló felperesi vitatás hiányában – nem hívta fel az alperest a határozata alapjául szolgáló tényállás valóságának bizonyítására. Nem a közigazgatási bíróság feladata továbbá a felperesek javára szolgáló bizonyítékok felkutatása, a bizonyítékok köréből való kiválogatása, de az sem, hogy a felperesek helyett bizonyítsa a reggelik célját, valamint az alperesi következtetésektől eltérő más, életszerű magyarázatot adjon az összejegyzetek tartalmára.

A törvényszék nyomatékosan kiemeli, hogy az elsőfokú bíróság – a felperesek kifogásaival ellentétben – nem általánosságban mondta ki azt, hogy a perben nincsen lehetősége a felülmérlegelésre, hanem a Ket. 2. § (3) bekezdésére, a Ket. 3. § (2) bekezdésének b) pontjára és a Ket. 50. § (6) bekezdésére figyelemmel helyesen azt rögzítette, hogy ha a hatóság által megállapított tényállás okszerű, az ésszerűség és a logika követelményeinek megfelel, a közigazgatási perben eljáró bíróságnak felülmérlegelésre nincs lehetősége.

A Gazdasági Versenyhivatal központi államigazgatási szerv, amelynek feladata, hogy érvényt szerezzen a versenyjogi rendelkezéseknek, jogsértés esetén a törvényben meghatározott jogkövetkezményeket alkalmazza. E jogkövetkezmények jelentős része büntetés-jellegű szankció. Ez utóbbi azonban nem jelenti azt, hogy a Gazdasági Versenyhivatal bűnüldöző szerv lenne, büntető eljárás lefolytatására, illetve bűncselekmény miatt büntetés kiszabására jogosult lenne. A büntető eljárás egyik speciális alapelve az ártatlanság vétele, amely azt jelenti, hogy a terhelt bűnösségét a vádló köteles bizonyítani, a terhelt nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására, illetve a kétséget kizáróan nem bizonyított tény tilos a terhelt terhére értékelni. Kétségtelen, hogy az ártatlanság vétele szoros kapcsolatban áll a Gazdasági Versenyhivatal által lefolytatott versenyfelügyeleti eljárásban is érvényesítendő tisztességes eljárás elvével, ettől még a közigazgatási hatósági eljárás nem azonosítható a büntető eljárással.

Utal a másodfokú bíróság arra, hogy versenykorlátozó célú, versenykorlátozásra alkalmas az a magatartás, amely természeténél fogva magában hordozza ennek lehetőségét. Ez levezethető a felek magatartásából, de az egyéb közvetlen vagy közvetett bizonyítékból is. A Tpv. 11. §-ába ütköző összehangolt magatartás az alperes által szankcionálandó, ezért az abban részes felek rendszerint igyekeznek azt titokban tartani. A kartellezésről általában nem szoktak írásbeli megállapodást kötni, ezért az ilyen jogsértéseknél rendszerint nem áll rendelkezésre egyetlen, mindent eldöntő, egyértelmű, közvetlen bizonyíték, mivel a versenyjogsértésben részes felek érdeke, hogy a megállapodásuk rejtve maradjon. A perbeli esetben azonban az alperes több, mint 100 bizonyítékot tárt fel, illetve értékelt a jogsértés bizonyítása körében. A feltárt bizonyítékok közül a legfontosabb T. T. e-mailje volt, amelynek a valamennyi felperes hitelkiváltás intenzitásának csökkentésére vonatkozó szándékát és elhatározását kifejező tartalmát a felperesek semmivel nem tudták cáfolni; az e-mailben írtak – a felperesek előadásával szemben – nem voltak az alperes által is rögzítettektől eltérően értelmezhetőek. A többi, esetleg bizonytalan tartalmú bizonyítékot csak T. T. e-mailjével összefüggésben lehet értékelni, amely alapján azonban a felperesek magatartásának eltérő értékelése nem volt lehetséges. Hangsúlyozza a Fővárosi Törvényszék, hogy mind a Ket., mind a Pp. főszabályként a szabad bizonyítási rendszer talaján áll, amely azt jelenti, hogy a közigazgatási hatóság és a közigazgatási per bírósága is felhasználhat minden olyan bizonyítékot, amely a tényállás tisztázására, felderítésére alkalmas. Nincs jelentősége annak, hogy közvetlen vagy közvetett bizonyíték került felhasználásra, értékelésre a tényállás megállapítása során. Az elektronikus levelek, annak egyes részei éppen olyan bizonyító erővel rendelkeznek, mint a közvetlen írásbeli bizonyítékok, ezért azok ugyanúgy alkalmasak lehetnek a tényállás megállapítására. Az

alperesnek széleskörű bizonyítási eljárást kell lefolytatnia a versenyjogsértés igazolása érdekében, viszont a feltárt egyes bizonyítékok, jelen esetben T. T. e-mailje, és az azt alátámasztó, megerősítő egyéb bizonyítékok logikai láncba fűzésével és az azokból levont okszerű következtetéssel megfelelően alátámaszthatta a jogsértés elkövetését. A megállapodás létrejötté, a kölcsönös akarategység fennállása tehát több bizonyíték együttes értékelésével igazolható. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes ennek megfelelően helyesen feltárta a releváns tényállást, és a bizonyítékokat, azok tartalmát megfelelően értékelte.

Hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy az egységes, folyamatos és komplex versenyjogsértés tekintetében töretlen bírói gyakorlat szerint nem kell valamennyi érintettnek minden egyes cselekményben részt vennie, a passzív részvétel esetén is megállapítható az egységes, folyamatos jogsértés, amennyiben az érintett vállalkozás az átfogó terv, a megállapodás fennállását elfogadja, a megvalósításában a későbbiekben részt vesz, a megállapodást elfogadva cselekszik. Az egységes, folyamatos jogsértés esetében nem feltétel, hogy minden vállalkozás azonosan vegyen részt a közös cél megvalósításában; a jogsértés megvalósulhat úgy is, hogy egyes cselekményekben az adott vállalkozás nem vett részt, de ez a passzivitása nem a megállapodástól való kifejezett elhatárolódásából fakadt. Egységes, folyamatos jogsértés esetén nem egyenként, külön-külön kell a versenyjogsértő magatartásokat értékelni, hanem azokat összességükben és összefüggésükben kell vizsgálni, az egyes lépések logikai láncolatát kell feltárni és bizonyítani. A perbeli esetben ezért közömbös az, hogy mindkét reggelin részt vett-e valamennyi felperes, ahogy az is, folytatottak-e mindannyian kétoldalú megbeszéléseket. A jogsértés minősítésénél annak van jelentősége, hogy a folyamatos magatartás egy átfogó, egységes tervnek a részeként valósult meg, közös cél érdekében működtek együtt az érintett vállalkozások. Nincs relevanciája továbbá annak sem, hogy a reggelin a bankok döntéshozói voltak-e jelen, mivel döntő jelentőséggel az a körülmény bír, hogy a reggelin megjelentek tudták, hogy az egyes résztvevők mely bank képviseletében voltak jelen. Erre tekintettel nincs jelentősége J. D. szeptember 15-ei reggeliről való eltávozásának és annak sem, hogy nem bizonyítható, hogy megkapta-e T. T. e-mailjét, különös figyelemmel arra, hogy a szeptemberi reggeli folytatásaként megtartott októberi reggelin a IV. rendű felperes képviseletében jelen volt Sz. E. kockázatkezelő, ellenben elhatárolódásként értékelhető magatartást nem tanúsított.

A jogsértésnek nem feltétele a kartellnek megfelelő magatartás tanúsítása, ezért nem mentesít az a körülmény sem, ha a vállalkozás adott esetben nem a megállapodás szerinti stratégiát folytatta. Ennek következtében nincs jelentősége annak, hogy Cs. Cs. a későbbiekben milyen, a követendő stratégiára vonatkozó javaslatot tett. Az sem mentesít továbbá a jogsértés megállapíthatósága alól, hogy a tényleges magatartást esetlegesen a gazdasági racionalitás, illetve szükségszerűség indokolja, melyre tekintettel nem kellett azt vizsgálni, hogy a felperesek milyen stratégiát követtek volna, illetve magatartást tanúsítottak volna abban az esetben, ha nem jön létre közöttük megállapodás. E körben kizárólag annak van jelentősége, hogy a felperesek bizonyítottan megállapodást kötöttek, arról a felpereseknek tudomása volt, azonban ennek ellenére attól el nem határolódtak. Az általuk kötött megállapodásokkal és az ennek ismeretében meghozott döntéseik keretében a

felperesek kizárták a magatartásuk autonóm, egymástól függetlenül tanúsított spontán, párhuzamos jellegének megállapíthatóságát. Kiemeli a másodfokú bíróság, hogy a felperesek lényegében a mai napig sem adtak ésszerű magyarázatot a reggelik és a kétoldalú megállapodások céljára, tartalmára; kizárólag csak annyit állítottak, hogy nem követtek el kartelljogsértést, amely állítás önmagában, az azt alátámasztó, megdöntő erejű érvelés és bizonyítékok hiányában nem eredményezhette a jogsértés elkövetése miatti felelősségük hiányának megállapítását. Az alperes által beszerzett bizonyítékokban foglaltakat megdöntő tényeket a felperesek nem bizonyítottak, a versenyhatóság döntését, valamint az elsőfokú ítéletnek a jogsértéssel összefüggésben tett megállapításait cáfoló vagy gyengítő érveket sem tudtak igazolni, és az eljárás folyamán hangsúlyozottan előadottakon túl ilyet a fellebbezésükben sem tártak fel.

A másodfokú bíróság megítélése szerint a védett tanú meghallgatása körében jogsértés nem történt, a felperesek a védett tanú meghallgatásáról készült, az elhangzottakat – az elsőfokú bíróság által is megerősítetten – szó szerint rögzítő jegyzőkönyvet a felperesek megismerhették, és az abban foglaltakra észrevételeiket megtehették. Mindemellett a felperesek a jogsértés állításán, illetve annak kifogásolásán túl, hogy a védett tanúnak kérdéseket nem tehetettek fel egyetlen, a védett tanúnak feltenni kívánt kérdést sem jelöltek meg, illetve nem mutatták be azt, hogy a kérdés feltevése, vagy az arra adandó esetleges válasz miként szolgálhatott volna a javukra.

Az ügyindító végzéssel kapcsolatban kiemeli a másodfokú bíróság, hogy a vizsgálat tárgyát az alperes egyértelműen határozta meg; a közigazgatási határozat kétséget kizáróan rögzítette, hogy a versenyfelügyeleti eljárást az alperes azért indította, mert az eljárást megindító végzésben megjelölt felperesi vállalkozások esetében észlelte, hogy 2011. szeptember 22-e után, egymással közel azonos időpontban jelentős mértékben megemelték a lakossági jelzáloghitelek kamatát, illetve magasabb kamatú újabb terméket vezettek be, melynek okaként – a tudomására jutott információk alapján – a bankok közötti azon megállapodást valószínűsítette, amely tartalma szerint a bankok a devizahitelek végtörlesztése kapcsán magasabb kamatozású termékeket kínálnak, illetve korlátozzák az alacsonyabb kamatozású termékeik elérhetőségét. Rögzítette azt is, hogy a versenyfelügyeleti eljárás kiterjed az eljárás alá vontak között 2011 augusztusa után létrejött azon megállapodásokra is, amelyek célja és/vagy tartalma és/vagy hatása megegyezik a fentebb írtakkal. A 195. számú végzésével az alperes az eljárást kiterjesztette annak vizsgálatára is, hogy az eljárás alá vontak ügyindító végzésben megjelölt magatartása megsértette-e a Tpv. 11. § (2) bekezdés b) és c) pontjának megvalósításával a Tpv. 11. § (1) bekezdésében foglalt tilalmat, valamint az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdés b) pontjának megvalósításával az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalmat. E körben továbbá a másodfokú bíróság azt emeli ki, hogy a forint hitel átfogó kategória, melybe beleértendő a devizahitelkiváltó hitel is. Mindezekre figyelemmel megállapítható az eljárás tárgyának alperes által történt kétséget kizáró meghatározása és az, hogy alaptalanok az ezzel kapcsolatos felperesi kifogások.

Megjegyzí továbbá a törvényszék, hogy az Európai Bizottság véleménye a perben relevanciával nem bír, arra való hivatkozást a felülvizsgálni kért határozat nem tartalmaz.

A törvényszék álláspontja szerint az elsőfokú bíróság részletesen megindokolta azt, hogy miért nem tartotta szükségesnek a perben szakértő kirendelését. A szakértőnek feltenni indítványozott kérdések egyrészt a jogvita eldöntése szempontjából nem minősülnek jelentősnek, másrészt a kérdések abban az esetben is jogkérdésnek minősülnek, ha azok közgazdaságtani, piaci fogalmakon alapulnak, illetve azokhoz kapcsolódnak. Piaci szakszavak speciális értelmezésére nem volt szükség sem a banki magatartás, sem az érintett piac, illetve az annak alapjául szolgáló tények meghatározása érdekében.

A perbeli esetben az alperes a versenyjogi szabályozás céljának megfelelően vizsgálta a felperesek magatartását, és a megállapított jogsértés miatt sújtotta bírsággal az I-VI. rendű és VIII-X. rendű felpereseket. Ezzel összefüggésben rámutat a másodfokú bíróság – amint azt már korábbi döntéseiben is kiemelte –, hogy a bírság szankciót a ténylegesen elkövetett jogsértés súlyához, jellegéhez, valamint az adott ügyben feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez igazodóan, mérlegeléssel kell kiszabni, aminek főbb szempontjait – példálózó jelleggel – a Tptv. 78. § (3) bekezdése határozza meg. Az alperes mérlegelése során figyelembe veheti a bírságszámítás körében kiadott Közleményét is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára. Ezzel összefüggésben azonban hangsúlyozni kívánja a másodfokú bíróság, hogy a Közleményben foglaltakhoz a bíróság semmilyen formában nincs kötve, mivel a bírósági felülvizsgálat során jogszerűségi vizsgálatot végez, vagyis a törvénynek való megfelelést vizsgálja. A bírságkiszabást befolyásoló körülményeket nem általánosságban, elvontan vagy mechanikusan – a Közlemény szerinti számszaki adatok matematikai műveletekkel való kezelésével –, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni és megindokolni. A bírságkiszabás körében a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy az alperes a határozatában a Tptv. 78. §-ában írtak helyes alkalmazásával járt el, határozatában felsorolta mindazokat a súlyosító és enyhítő körülményeket, amelyeket mérlegelése során figyelembe vett. Az alperes a szükséges mértékben és részletességgel megjelölte mérlegelése szempontjait és indokait. Rögzítette, hogy a kifizetett közterhek érintett piacon elért forgalomból történő arányos levonása révén képzett összeg 4,5 hónapra jutó részét tekintette releváns forgalomnak, amelyből kiindulva határozta meg a bírság alapösszegét, és azt a Bírságközlemény alapján a jelen ügyben feltárt egyedi körülményekre, tényekre figyelemmel korrigálta. Mérlegelésének okszerűsége határozatának indokolásából kitűnik. E körben hangsúlyozza a másodfokú bíróság, hogy a felperesek magatartása a nem végtörleszthető hitelek piacára is hatással volt, melyre tekintettel megalapozatlan az érintett piac hibás meghatározására vonatkozó felperesi érvelés.

A bíróságnak a Tptv. és a Pp. 339/B. §-a szerint kellett értékelnie a felperesek terhére rótt jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezményeket, és ennek megfelelően vizsgálnia a mérlegelési jogkörben hozott határozati rész jogszerűségét, így azt, hogy a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta-e, az eljárási szabályokat betartotta-e, a

mérlegelés – Tpvt. 78. § (3) bekezdése szerinti – szempontjai megállapíthatóak-e, és a határozat indokolásából a bizonyítékok jogszabály szerinti mérlegelésének okszerűsége kitűnik-e. A másodfokú bíróság egyezően az elsőfokú bírósággal megállapította, hogy a bírság kiszabása a versenyhatóság részéről indokolt volt, és figyelemmel a jogsérelem súlyára, a bírságmaximumhoz képest kiszabott bírságok összege valamennyi marasztalt felperes esetében reális, az sem túlzottnak, sem aránytalannak nem tekinthető, a törvényi kereteket egyik felperes esetében sem lépte túl.

Az alperes által hivatkozott keresetkiterjesztés kérdésének a perben nem volt jelentősége, mert az elsőfokú bíróság végülis valamennyi, felperesek által felhozott kérdést megválaszolt, legfeljebb oly módon, hogy bizonyos kérdések körében egy másik felperes felvetése alapján fejtette ki álláspontját.

Mindezek folytán a Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján, annak helyes indokainál fogva helybenhagyta.

A pervesztes felpereseket a másodfokú bíróság a Pp. 78. § (1) bekezdése és a 82. § (2) bekezdése értelmében külön-külön kötelezte az alperes másodfokú perköltségének megfizetésére, míg a fellebbezési illeték viseléséről a bírósági eljárásban alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján rendelkezett, melynek mértékét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése, 39. § (3) bekezdésének b) pontja, valamint a 46. § (1) bekezdése szerint határozta meg.

Budapest, 2016. évi február hó 24. napján

Borsainé dr. Tóth Erzsébet s.k. a tanács elnöke
dr. Páldy Zsuzsanna s.k. bíró

dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. előadó bíró,